

Fylkesmannen i
NORDLAND

- virker til Nordlands beste

Handlingsplan for Inn på tunet i Nordland 2016-18

Fylkesmannen i Nordland

Rapport 1/2016

Foto:

Forside: Fra Liland i Ofoten. Fotograf: Toril Austvik, Fylkesmannen i Nordland.

Side 10: Gutt med kje, Saupstad gård, Vestvågøy. Fotograf: Bjørn Erik Rygg Lunde.

FORORD

Tjenestetilbud på gårdsbruk – Inn på tunet - kan være en god løsning, som selvstendig tiltak, som supplement eller som alternativ når offentlige virksomheter skal løse sine oppgaver innenfor helse og omsorg, utdanning, oppvekst og arbeid.

Handlingsplan for Inn på tunet i Nordland 2016-2018 skal danne grunnlag for Fylkesmannens arbeid med synliggjøring av muligheter for offentlige virksomheter til å benytte gårdsbruk som arena for velferds- og omsorgstjenester til ulike brukergrupper. Oppgaven innebærer et samarbeid på tvers mellom fagavdelingene våre og utad med andre etater.

Handlingsplanen er utarbeidet med bakgrunn i Fylkesmannens oppdrag fra KMD og LMD. Planen omfatter Inn på tunet i full bredde og det har vært en målsetting å ta utgangspunkt i behovet for slike tjenester i Nordland. Rolleavklaring innad i fylkesmannsembetet og opp mot andre aktører på fylkes- og kommunenivå har også vært en målsetting.

Arbeidet med handlingsplanen har vært ledet av en styringsgruppe sammensatt av avdelingsdirektørene fra fire av Fylkesmannens fagavdelinger, med assisterende fylkesmann som leder for styringsgruppa. En arbeidsgruppe oppnevnt av styringsgruppa har utarbeidet planen. Deltagere fra fagavdelingene har vært Eirik Arntsen (Oppvekst- og utdanningsavdelinga), Yngve Osbak (Helse- og omsorgsavdelinga), Merete Wie Sandbakk (Sosial- og vergemålsavdelinga) og Grete Nytrøen Kvavik (Landbruks- og reindriftsavdelinga). I tillegg har representanter fra andre etater med ansvar for fagfelt som omfattes av Inn på tunet deltatt i arbeidet: Stian Molvik fra Nordlandssykehuset HF avdeling psykiatri, Unny Nome Sivertsen fra Bodø kommune og Anne Marie Strømhaug fra Nordland fylkeskommune.

Vi håper planen skal bli et godt bidrag i arbeidet med å øke samarbeidet mellom det offentlige og gårdsbruk om tjenesteyting til brukergrupper som kan ha utbytte av det. Evaluering og rullering av planen vil gjennomføres mot slutten av planperioden.

Bodø, 9. mai 2016,

Ola Bjerkaas
assisterende fylkesmann

Merete Troli
sosial- og vergemålsdirektør

Guri A. Iversen
utdanningsdirektør

Monica A. Iveland
landbruks- og reindriftsdirektør

Jan-Petter Lea
fylkeslege

INNHOOLD

Forord	2
1 Innledning.....	4
2 Bakgrunn	5
Definisjoner/begrepsavklaringer	5
Tjenesteområder for inn på tunet	5
Aktuelle brukergrupper – noen eksempler.....	6
3 Status for Inn på tunet i Nordland 2015	8
Tilbud i kommunene i Nordland pr 2015.....	8
Behov i kommunene og hos andre kjøpere.....	9
Tjenesteområder der vi kan vente vekst i etterspørsel.....	9
4 utfordringer	11
Antall godkjente tilbydere er lavt i Nordland	11
Begrenset kunnskap hos kjøpere	11
5 Mål.....	12
Effekt mål.....	12
Resultatmål 1	12
Resultatmål 2	12
Resultatmål 3.....	12
6 Oppfølging og evaluering.....	12
7 Referanser	13

1 INNLEDNING

Gårdsbruk som arena for velferds- og omsorgstjenester er utbredt over hele Europa under betegnelser som Green care, Care farming, Farms for school, Social farming eller Farming for health. I Norge har disse tjenestene fått samlebetegnelsen Inn på tunet.

For gårdsbruket kan tjenesteproduksjon være et supplement til matproduksjon og gi grunnlag for næringsutvikling. Gården kan utvikle en rekke samfunnsnyttige tjenester innenfor et bredt spekter av tjenesteområder. Gårdsmiljøet med sine bygninger, dyr og planteproduksjon, og omgitt av kulturlandskapet, kan være utgangspunkt for et mangfold av aktiviteter, positiv stimulans og gode opplevelser. Tjenestene er rettet mot ulike sektorer som barne- og familievern, barnehage, grunnskole, videregående skole, voksenopplæring, skolefritidsordning, arbeidstrening, aktiviteter innen friluftsliv og fysisk aktivitet, tilrettelagte tilbud innen psykisk helse, rus, psykiatri, tilbud til demente og eldre.

Ofte er offentlige virksomheter kjøperne av slike tjenester, men det kan også være private kjøpere. Det er en forutsetning at utvikling av tjenestene skjer i dialog mellom gårdsbruket som tilbyder og kjøperen, med utgangspunkt i brukernes behov og innenfor gjeldende regelverk og kvalitetsstandarder.

For å utvikle tjenestene og sikre legitimitet og forutsigbarhet har det vært nødvendig med en standardisering og kvalitetssikring. Det er utviklet en standard for kvalitetssikring av gården som arena for velferdstjenester innenfor Kvalitetssystemer i landbruket (KSL). Stiftelsen Matmerk har ansvar for kontroll og godkjenning av tilbyderne, som bare kan benytte betegnelsen Inn på tunet og tilhørende logo når de er godkjent. Inn på tunet, heretter kalt IPT, ble registrert som varemerke med egen kvalitetssikring og godkjenning gjennom Matmerk i 2014.

Det finnes også andre konsepter med sine betegnelser, som har egne rutiner for kvalitetssikring av gården som arena for aktiviteter og tjenestetilbud. I Nordland har vi selskapet Gårdsopplevelser Nord SA, med medlemmer som i hovedsak har avlastningstilbud til barnevernet. Det finnes også 4H-gårder og en 4H-seter i fylket. 4H har ofte pedagogiske tilbud til skoler og barnehager, men kan også ha tilbud tilrettelagt for andre brukergrupper, som eldre/demente, brukere tilknyttet NAV eller andre.

2 BAKGRUNN

DEFINISJONER/BEGREPSAVKLARINGER

Inn på tunet

Inn på tunet (IPT) er tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk. Tjenestene skal gi mestring, utvikling og trivsel. Med gårdsbruk menes en eiendom som benyttes til jord-, skog- eller hagebruk. Aktivitetene i tjenestetilbudet er knyttet til gården, livet og arbeidet der.

Godkjente tilbydere

Matmerk har ansvar for kontroll og godkjenning av IPT-tilbydere siden 1. januar 2014. Matmerk er en uavhengig stiftelse som skal bidra til økt mangfold, kvalitet og verdiskaping i norsk matproduksjon. Les mer om Matmerk på www.matmerk.no.

Kvalitetssystemer i Landbruket

Kvalitetssystemer i Landbruket (KSL) er landbruksnæringas felles kvalitetssikringssystem og anerkjent av Matmerk som nasjonal bransjestandard. Det finnes en egen Inn på tunet-standard innenfor KSL, KSL 11, som tar for seg gården som tjenestearena. Innholdet i tjenestene og faglig kvalitet skal ivaretas gjennom regelverket for de ulike fagområdene.

Roller

- Brukere: De som mottar og/eller deltar i Inn på tunet-tilbud, deres familier/ pårørende.
- Tilbydere: Gårdsbruk som tilbyr Inn på tunet-tjenester, og er godkjent av Matmerk.
- Kjøpere: De som bestiller og betaler for tjenestene, som NAV, kommunale bestillere, fylkeskommuner, private.
- Godkjennerne: Matmerk godkjenner gården som Inn på tunet-tilbyder.

TJENESTEOMRÅDER FOR INN PÅ TUNET

Inn på tunet-tjenester omfatter tilbud rettet mot et bredt spekter av brukere med ulike behov. Ressursene på hver gård er ulike når det gjelder gårdsmiljø og omgivelser med mennesker, dyr, bygninger og natur. Utvikling av tilbud bør skje i samarbeid mellom kjøper og tilbyder med utgangspunkt i brukers behov.

De viktigste tjenesteområdene for Inn på tunet er i dag

- Oppvekst og opplæring: allmennpedagogikk, spesialpedagogikk, fritid
- Arbeid: arbeidstrening og rehabilitering
- Helse og omsorg: rus, funksjonshemming, psykisk helse, demens m.m.

I framtida kan det bli utviklet flere tjenestetyper og tilbud tilpasset forskjellige brukere og kjøperes behov.

Tjenester som tilbys (varierer fra gård til gård og mellom kommuner)

- Barnehage/tilbud til barnehager og førskolebarn

- Skole/gården som pedagogisk ressurs
- Skolefritidsordning/fritidstilbud til barn i skolealder
- Yrkesopplæring/skolering/omskolering
- Tilrettelagt arbeid/ arbeidstrening
- Avlastning, barnevern
- Rusrelatert omsorg
- Tilbud i psykisk helse
- Tilbud for fysisk eller psykisk funksjonshemming
- Hesteassisterte aktiviteter/terapiledning/handicapledning
- Eldreomsorg/tiltak for eldre med demens
- Arbeid og språkopplæring for flyktninger og asylsøkere
- Kriminalomsorg (ikke i Nordland per 2015)

AKTUELLE BRUKERGRUPPER – NOEN EKSEMPLER

Tilrettelagte tilbud på Inn på tunet-gårder kan ha mange ulike målgrupper. Om bruker skal ha ledsager fra omsorgsinstitusjon eller skole avgjøres i hvert tilfelle av individuelle behov og ressursene på gården, etter avtale mellom kjøper og tilbyder. Her er noen eksempler på brukere som kan ha utbytte av dette.

Personer med sammensatte behov

Aktivitet, omsorgs- og velferdstilbud på gårdsbruk kan gi opplevelser av mestring, arbeidserfaring, økte sosiale ferdigheter og struktur for personer med sammensatte behov, ofte knyttet til rus og psykisk helse. I tillegg til meningsfulle aktiviteter, sunne måltider og fellesskapet i et trygt sosialt miljø som finnes på gården, kan tilbudet omfatte transport til og fra gården, leksehjelp og trening i livsmestring generelt: å etablere en struktur i hverdagen, benytte offentlig transport, gå til lege/tannlege osv.

Inn på tunet-gården kan gi tilbud tilpasset individuelle behov og supplere eksisterende arbeidstreningstilbud som underleverandør for en vekstbedrift. Bakgrunnen for å velge å benytte et tilbud på gårdsbruk kan være individuelle behov og ønsker, avstander mellom hjemsted og vekstbedrift eller andre forhold.

Personer med demens

Tidlig innsats og mer forebygging i helse- og omsorgstjenesten med Inn på tunet som arena, kan gi positive mestringsopplevelser og virke positivt på fysisk og psykisk helse som gir økt livskvalitet og muligens bremser sykdomsutvikling.

Tilrettelagt dagtilbud som lavterskeltilbud kan bidra til at både den demente og pårørende vil søke om hjelp på et tidligere stadium i sykdomsprosessen og på den måten stimulere og bygge opp under egenmestring tilpasset den enkeltes funksjonsevne.

Inn på tunet tilbud kan bidra til at mennesker med demenssykdom kan bo hjemme lengre og gi nødvendig avlastning for pårørende som står i en krevende omsorgssituasjon. Om mulig utsette behov for varig institusjonsplass.

Gode, planlagte samlinger som blant annet kan inneholde: sosialt felleskap, gruppeaktivitet, individuell tilrettelegging, kontinuitet og trygghet, fysisk bevegelse, erindringssamtaler, hobbyaktiviteter, sesongpregende aktiviteter, praktiske aktiviteter knyttet til gårdsdrift med dyr, hagebruk, bygge på interesser og ferdigheter brukerne har, historiefortelling, tilbereding av måltider med gode samlinger rundt bordet.

Inn på tunet kan også være arena for aktivitetstilbud til pasienter innlagt i langtidsinstitusjoner, for å gi flere meningsfulle dager, andre omgivelser og gode opplevelser.

Skoleelever

Elever med behov for alternative opplæringsarenaer

Noen elever finner seg ikke til rette innenfor de ordinære rammene i grunnskolen eller videregående skole, eller kan av andre grunner ha behov for alternative læringsarenaer. Årsakene til dette kan f.eks. være knyttet til adferd, utviklingshemming, psykiske problemer eller rus.

Gården kan være en arena der eleven gjennom tilrettelagte aktiviteter med en praktisk tilnærming kan oppleve mestring, sammenheng og sosial trening. En dag eller to i uka på et gårdsbruk kan gi økt trivsel og læringsutbytte for mange.

Gårdsbruk som arena for ordinær undervisning

Undervisning på gården kan være et supplement til den ordinære klasseromsundervisningen for alle elevene i grunnskolen. På gården kan skolefagene formidles med en praktisk tilnærming. Fag som matematikk, naturfag eller mat og helse får dermed et mer jordnært innhold. Som for elever med spesielle behov kan gården også gi verdifulle opplevelser av mestring og sammenheng for alle elever.

Skolen må alltid følge lov og forskrift for opplæring på alternativ opplæringsarena. I aktuelle tilfeller må det opprettes en avtale med den aktuelle gård og skolen for et skoleår av gangen.

Også barnehagene kan ha nytte av gårdsbesøk, for få gode opplevelser og læring. Aktuelle aktiviteter kan være ridning, kjøring med hest og vogn, dyrestell, plantedyrking, enkel videreforedling og så videre.

Personer med utviklingshemming

Dagtilbud med tilrettelagte aktiviteter på gårdsbruk kan gi opplevelser av mestring, felleskap og en meningsfylt hverdag for personer som ikke har forutsetninger for å gå videre med høyere utdanning eller å gå ut i ordinært arbeid etter gjennomført grunnopplæring. Dette kan være personer med utviklingshemming som gjennomfører grunnopplæring med tilrettelegging, og som ikke tilfredsstillter kriteriene for tildeling av vitnemål.

3 STATUS FOR INN PÅ TUNET I NORDLAND 2015

TILBUD I KOMMUNENE I NORDLAND PR 2015

I oktober 2015 finnes det 21 tilbydere med IPT-godkjenning i Nordland. Disse fordeler seg på 14 kommuner. Det er noe overlapp med selskapet Gårdsopplevelser Nord, som hovedsakelig tilbyr tjenester til barnevernet. Noen av medlemmene i Gårdsopplevelser Nord er også Inn på tunet-godkjent. Ca 30 medlemmer i Gårdsopplevelser Nord står utenfor Inn på tunet-ordningen, men har annet kvalitetssikringsystem som skal sikre at gården er en trygg arena for brukerne.

Inn på tunet-tilbud i kommunene i Nordland

Antallet IPT-gårdsbruk og hvilke tjenestetilbud de har, varierer fra kommune til kommune i Nordland. Nedenfor er informasjon fra Matmerks internettside framstilt kommunevis.

Kommune	Antall tilbydere i kommunen	Barnehage/gårdsbarnehage/tilbud til barnehager og førskolebarn	Skole/ gården som pedagogisk ressurs	Skolefritidsordning/fritidstilbud til barn i skolealder	Yrkesopplæring/skolering/omskolering	Tilrettelagt arbeid/ arbeidstrening	Rusrelatert omsorg	Tilbud i psykisk helse	Tilbud for fysisk funksjonshemming	Tilbud for psykisk funksjonshemming	Terapi/terapiidning	Eldreomsorg/tiltak for eldre med demens	Avlastning, barnevern	Arbeid og språkopplæring for flyktninger	Kriminalomsorg
Alstahaug	2	X	X	X					X	X	X		X	X	
Bodø	2	X	X						X	X	X	X			
Brønnøy	2		X												
Hamarøy	1		X		X	X	X	X					X	X	
Hattfjelldal	3									X			X		
Leirfjord	1		X	X		X					X				
Lødingen	1												X		
Meløy	3		X	X		X		X	X			X	X		
Narvik	1	X		X		X					X	X			
Rana	1														
Sømna	1			X											
Vefsn	1		X	X	X	X	X	X		X	X	X	X		
Vega	1		X					X					X		
Vestvågøy	1														
Sum	21														

Tabell: Inn på tunet tilbud pr kommune i Nordland pr oktober 2015. (Kilde: www.matmerk.no.)

BEHOV I KOMMUNENE OG HOS ANDRE KJØPERE

Fylkesmannens kunnskap om hvilke behov kommunene og andre kjøpere har for Inn på tunet-tjenester er mangelfull. Det er behov for en kartlegging som kan gi informasjon om behovet i dag og framover.

En kartlegging av kommunenes kjennskap til Inn på tunet, tilbud og behov i kommunen ble gjennomført høsten 2013. Her kom det fram at mange kommuner hadde lite kunnskap om Inn på tunet og aktuelle tjenesteområder, tilbud i egen kommune og behov hos brukergrupper i kommunene. Det er vårt inntrykk at der det forekommer samarbeid mellom kommuner og gårdsbruk finnes det saksbehandlere eller ledere som ser mulighetene og ønsker å lykkes med («brenner for») å etablere samarbeid med gårdsbruk og finne finansiering til å betale for tiltak.

Kontakt med ulike NAV-enheter peker i samme retning. Kjennskapen til mulighetene for samarbeid med gårdsbruk varierer, men det finnes enheter som kjøper tjenester på gårdsbruk og er fornøyd med resultatene av dette. Dette gjelder spesielt brukere med sammensatte behov, som har behov for skreddersydde tilbud lokalt.

TJENESTEOMRÅDER DER VI KAN VENTE VEKST I ETTERSØRSEL

Kjøpere og tilbydere er nærmest å kunne se hvor samarbeid mellom gårdsbruk og kommuner eller NAV kan bidra til å løse oppgaver innenfor ulike sektorer. Her peker vi på noen tjenesteområder der det er stor sannsynlighet for et økende behov. En økning på andre områder kan skje selv om det ikke er nevnt her.

Dagaktivitetstilbud for personer med demens

Forventet økning i levealder i Norge vil føre til mer enn en fordobling i forekomst av demens fra 2006 til 2050, dersom aldersspesifikk utbredelse holder seg på dagens nivå (Sosial- og helsedirektoratet, 2007).

Etterspørselen etter tiltak som kan utsette behov for institusjonsplass på grunn av demens vil trolig øke.

Dagaktivitetstilbud skal stimulere og aktivisere hjemmeboende personer med demens, gi gode opplevelser og meningsfulle hverdager. I tillegg skal det bidra til nødvendig avlastning for de nærmeste pårørende. Kommuner kan søke om tilskudd til etablering og drift av dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens, se www.helsedirektoratet.no.

Asylsøkere og flyktninger - aktivitet og integrering

Antallet asylsøkere som kom til Norge økte kraftig i 2015. Antallet flyktninger som ble bosatt i landet var ca 11 300 i 2015 og ventes å øke de nærmeste årene. Behovet for tiltak som kan bidra til språktraining og integrering i lokalmiljøet vil trolig øke.

Gården kan være en fin arena for tilrettelagte aktiviteter, møteplasser, åpen barnehage osv, også for asylsøkere og flyktninger i ulike livssituasjoner.

Barnehage og skole

Mange barn i alderen 1-5 år i Norge går i barnehage. Gården er en arena mange barnehager benytter, i tillegg til at gården kan være selve barnehagen.

Ludvigsen-utvalget la sommeren 2015 frem NOUen «Fremtidens skole – fornyelse av fag og kompetanser» (NOU 2015:8).

Noen av forslagene som legges frem er at fagene i større grad må sees i sammenheng med hverandre. I tillegg fokuseres det på behov for å utvikle elevenes evner til innovasjon og entreprenørskap.

Gårdsbruk som opplæringsarena egner seg godt til å arbeide med flere fag sammen. Dette gjelder både realfagene, praktisk-estetiske fag og andre fag. I tillegg er gårdsbruk en god opplæringsarena for sosial kompetanse.

Frafallet i videregående opplæring i Nordland er på ca 28%. Gårdsbruk kan tilby praktisk tilnærming til læring, yrkeserfaring og mye mer, og kan være et godt supplement til elever som av ulike årsaker ikke greier et normalt skoleløp.

Både ordinær opplæring og tilpasset opplæring for enkeltelever er områder der gårdsbruk kan få en større rolle.

4 UTFORDRINGER

Et tilbud med brukernes behov i fokus må utvikles i dialog mellom kjøper og tilbyder, som må ha kunnskap om hverandres virkeområder, målsettinger, behov og ressurser. Tilbyder (gårdbrukeren) må kjenne kjøpers og brukers behov for å kunne utforme et tilbud som passer. Tilsvarende må kjøper vite hva slags brukere gårdbrukeren kan ta i mot og hvilken type tilbud som kan bli etablert.

Flere forhold kan vanskeliggjøre et samarbeid mellom kjøper og tilbyder om utvikling av gode tilbud til bruker. To forhold som vanskeliggjør dette i Nordland er lavt antall tilbydere og lite kjennskap til IPT hos aktuelle kjøpere.

ANTALL GODKJENTE TILBYDERE ER LAVT I NORDLAND

I oktober 2015 finnes det 21 godkjente Inn på tunet-tilbydere i Nordland. De fordeler seg på 14 kommuner i Nordland. I noen kommuner er det to eller tre tilbydere, men de fleste er det langt mellom. Der det finnes IPT-tilbydere innen rekkevidde er det ikke alltid at tilbudet passer for kjøpers behov.

Årsakene til at utbredelsen av IPT-tilbydere er begrenset kan være mange. For å kunne gjøre investeringer som kreves for å kunne ta i mot brukere på gården, har gårdbrukeren behov for trygghet for at det finnes en eller flere kjøpere som vil benytte seg av tilbudet. For kjøper er det en fordel å kunne gjøre seg kjent med et eksisterende tilbud før en beslutning om å kjøpe en tjeneste skal tas. Slik blir det ofte en «høna-eller-egget-problematikk» der antall og utbredelse av tilbydere er så lavt at det er vanskelig for aktuelle kjøpere å velge IPT selv om de kunne være interessert.

BEGRENSET KUNNSKAP HOS KJØPERE

En undersøkelse gjennomført i 2013 viser at mange kommuner har lite kunnskap om Inn på tunet. Dette gjelder hvilke tjenesteområder som kan være aktuelle, hvilke brukergrupper som kan ha utbytte av Inn på tunet og om det finnes tilbud som de kan benytte seg av. Vi antar at dette også gjelder andre offentlige virksomheter.

Kjøpers forståelse for at tjenestetilbud på gårdsbruk er næringsvirksomhet på linje med kjøtt- eller melkeproduksjon varierer. Kjøpere kan oppfatte aktiviteter på gårdsbruk som ekstra arbeidshjelp for gårdbruker, og har ikke alltid forståelse for at gårdbruker må ha et honorar for å kunne sette av tid og andre ressurser til å tilrettelegge aktiviteter og ta i mot skoleelever eller andre brukere på gården.

Begrensede økonomiske rammer oppgis ofte som en begrensende faktor av kommuner på spørsmål om de har vurdert tilbud på gårdsbruk for noen av sine brukergrupper. Trange budsjetter oppfattes som et hinder for å tenke nytt når kommunene skal løse sine oppgaver.

5 MÅL

Her beskrives målsettinger for Fylkesmannens arbeid med Inn på tunet i planperioden 2016-2018.

EFFEKT MÅL

Samarbeid mellom offentlige virksomheter og gårdsbruk skal bidra til best mulige tjenester til brukergrupper i Nordland.

Kunnskap om behov for Inn på tunet-tjenester skal danne grunnlag for en økt etterspørsel av slike tilbud i fylket.

For å sikre kvaliteten på tjenestetilbudet på gårdsbruk bør tilbydere som benyttes av offentlige virksomheter være godkjent i IPT eller tilsvarende kvalitetssikringssystem.

RESULTAT MÅL 1

Begrepet Inn på tunet skal være godt forankret i offentlige virksomheter i Nordland.

RESULTAT MÅL 2

Offentlige virksomheters behov for tjenester for ulike brukergrupper skal kartlegges.

RESULTAT MÅL 3

Fylkesmannens virkemidler skal bidra til å opprettholde og utvikle flere IPT-tilbud i Nordland, i samsvar med Regionalt miljøprogram for landbruket i Nordland og retningslinjer for skjønnsmidler.

6 OPPFØLGING OG EVALUERING

Handlingsplanen gjelder for 2016-2018.

I løpet av første halvår i 2016 skal et prosjekt for oppfølging av handlingsplanen planlegges. Prosjektplanen skal beskrive tiltak, tidsplan, budsjett og organisering av prosjektet.

Evaluering og rullering av planen vil gjennomføres mot slutten av planperioden.

7 REFERANSER

Meldinger, rapporter og regelverk som gjelder Inn på tunet er listet opp i alfabetisk rekkefølge.

Arbeid og psykisk helse (Mental health and work Norway). Rapport. OECD. 2013.

Arbeid og psykisk helse. Nasjonal strategiplan (2007-2012). Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet.

Barnehageloven.

Demensplan 2015. Den gode dagen. Revidert handlingsprogram 2012-2015. Helse- og omsorgsdepartementet. 2011.

Folkehelseloven.

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Helse- og omsorgsloven.

Inn på tunet – gården som læringsarena for barn og unge. Nasjonal veileder. Kunnskapsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Matmerk. 2015.

Inn på tunet – status, utfordringer og muligheter. TFoU-arbeidsnotat. Morten Stene. Trøndelag forskning og utvikling. 2015.

Inn på tunet. Handlingsplan 2013-2017. Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet. 2013.

Inn på tunet. Nasjonal strategi. Landbruks- og matdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet. 2012.

Inn på tunet. Resultater fra en spørreundersøkelse. Notat 2015-7. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning.

Kvalitetssystem i Landbruket for Inn på tunet, standard 1 og 11, 2012.

Læreplan for kunnskapsløftet 2006 (LK-06).

Meld. St. 16 Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011-2015). Helse- og omsorgsdepartementet. 2011.

Meld. St. 19 Mestring og muligheter (Folkehelsemeldingen) (2014-2015). Helse- og omsorgsdepartementet. 2015.

Meld. St. 20 På rett vei. Kvalitet og mangfold i fellesskolen (2012-2013). Kunnskapsdepartementet. 2013.

Meld. St. 22 Motivasjon - Mestring – Muligheter – Ungdomstrinnet (2010-2011). Kunnskapsdepartementet. 2011.

Meld. St. 26 Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet (2014-2015). Helse- og omsorgsdepartementet. 2015

Meld. St. 29 Morgendagens omsorg (2012-2013). Helse og omsorgsdepartementet.

Meld. St. 31 Garden som ressurs – marknaden som mål (2014-2015). Landbruks- og matdepartementet.

Meld. St. 9 Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords (2011-2012). Landbruks- og matdepartementet.

NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg. Helse- og omsorgsdepartementet. 2011.

NOU 2015:8 Fremtidens skole – fornyelse av fag og kompetanser. Kunnskapsdepartementet. 2015.

Oppfølgingsplan for arbeid og psykisk helse (2013-2016). Arbeidsdepartementet. 2013.

Opplæringsloven med rundskriv.

Rundskriv Udir-3-2010. Bruk av alternative opplæringsarenaer i grunnskolen. Utdanningsdirektoratet. 2010.

Statens hus

Moloveien 10

tlf: 75 53 15 00 || fax: 75 52 09 77

fmnopost@Fylkesmannen.no

www.fmno.no

